

Gemeente Leusden

Nota Reserves en Voorzieningen 2023

December 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Kaders en bevoegdheden.....	4
3. Reserves.....	6
4. Voorzieningen.....	8
5. Reserves en voorzieningen in de P&C cyclus.....	10
6. Analyse reserves.....	11
7. Analyse voorzieningen.....	16

Bijlagen

1. Relevante artikelen uit Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
2. Toelichting verhogen reserve kapitaallasten onderwijshuisvesting
- 3.

1. Inleiding

Voor u ligt de nieuwe nota reserves en voorzieningen 2023. De vorige herziening heeft plaatsgevonden in 2010.

Aanleiding

Reserves en voorzieningen zijn van belang voor de financiële stabiliteit van een gemeente. Het is daarom van belang dat er sprake is van een goed inzicht in en van een goede kaderstelling ten aanzien van reserves en voorzieningen. Het inzicht wordt verschaft via de P&C cyclus o.a. in de begroting en de jaarrekening. Een goede kaderstelling wordt verkregen door het vastleggen van spelregels.

In de financiële verordening gemeente Leusden (art. 212 GW) is daarom bepaald dat er een nota reserves en voorzieningen aan de gemeenteraad wordt aangeboden, waarin het beleidsmatige kader wordt vastgelegd hoe om te gaan met de vorming en besteding van reserves en voorzieningen.

Uitgangspunten

Belangrijke aspecten die Leusden hanteert bij het beleid inzake reserves zijn: transparantie, doelmatigheid en een integrale afweging. Het gemeentelijk uitgangspunt bij reserves is het zoveel mogelijk beperken van (bestemmings)reserves, zowel qua aantal als qua omvang. Het beperken van de reserves bevordert de inzichtelijkheid van de financiële positie van de gemeente. Als het gaat om het realiseren van een bepaald beleidsdoel, loopt dit zoveel mogelijk via de exploitatie. Daar vindt ook de integrale afweging plaats. Voorkomen moet worden dat de aanwezigheid van veel bestemmingsreserves leidt tot uitholling van het bestuurlijk afwegingsproces.

2. Kaders en bevoegdheden

In deze nota wordt het beleid uiteengezet omtrent de reserves en voorzieningen van de gemeente Leusden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de bepalingen uit artikel 212 van de Gemeentewet.

2.1 Wettelijk kader

De Gemeentewet bevat twee bepalingen die relevant zijn voor het beleid omtrent reserves en voorzieningen.

Ten eerste is bepaald dat elke gemeente een verordening opstelt waarin de uitgangspunten van het financiële beleid en beheer zijn vastgelegd (zijnde de financiële verordening artikel 212 gemeentewet). In de financiële verordening 2017 van gemeente Leusden is bepaald een nota vast te stellen met daarin de spelregels voor reserves en voorzieningen.

Ten tweede bevat de Gemeentewet regels over de wijze van begroten en verantwoorden die zijn uitgewerkt in het Besluit begroting en verantwoording (hierna BBV). Deze regels vormen het uitgangspunt voor de herziening van deze nota en worden toegelicht in hoofdstuk 3 en 4.

2.2 Bevoegdheid

2.2.1 Bevoegdheid reserves

Volgens het BBV moeten toevoegingen en onttrekkingen aan reserves altijd plaatsvinden via resultaatbestemming. De resultaatbestemming (dotaties en onttrekkingen reserves) is een bevoegdheid van de raad.

Alle stortingen in en onttrekkingen aan de reserves vereisen de goedkeuring van de raad. De goedkeuring kan op basis van:

- de vaststelling van de begroting;
- een tussentijdse begrotingswijziging via een raadsvoorstel of tussentijdse rapportages;
- vaststelling van de jaarrekening.

2.2.2 Bevoegdheid voorzieningen

Volgens het BBV stelt de raad de voorzieningen in en besluit tot dotaties daarin, via vaststelling van de programmabegroting. De keuzevrijheid voor de raad rond voorzieningen is vrij beperkt, omdat deze op grond van de wettelijke verslaggevingsregels min of meer een verplichtend karakter hebben. De bestemming van voorzieningen kan dus niet zomaar veranderd worden, deze ligt van te voren vast.

2.3 Verschillen tussen reserves en voorzieningen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste verschillen tussen reserves en voorzieningen.

	Reserves	Voorzieningen
Vermogensvorm	Eigen vermogen.	Vreemd vermogen.
Bevoegdheid	Raad: instellen en beschikken.	De raad is bevoegd tot instellen, tenzij deze voortvloeit uit wettelijke plicht of risico's. In die situatie is het college bevoegd tot instellen en beschikken.
Controle	Door de raad.	Door de accountant.
Wijziging bestemming	Vrij, de raad kan bestemming wijzigen.	Niet mogelijk, slechts inzetbaar voor het betreffende doel.
Mutaties: stortingen en onttrekkingen	Na resultaat bepaling, via resultaat bestemming: Stortingen en onttrekkingen m.b.t. reserves komen niet direct ten laste van de exploitatie.	Voor resultaat bepaling: de storting in een voorziening komt ten laste van de exploitatie. Het is een last voor de begroting. Onttrekkingen komen rechtstreeks ten laste van de voorziening (balansmutatie). Met uitzondering van egalisatievoorzieningen. Hiervoor geldt dat het saldo in de exploitatie met de betreffende voorziening wordt verrekend. Eventuele overschotten vallen vrij in het rekeningresultaat.
Mutaties: bevoegdheid	Raadsbesluit is vereist.	Geen raadsbesluit nodig.
Mutaties: bedrag	Tot maximaal de begrote bedragen of alleen de daadwerkelijk gemaakte kosten.	Afhankelijk van de onderliggende verplichting, risico, verlies of specifieke besteding.
Financiële onderbouwing	Gewenst, niet wettelijk verplicht.	Verplicht.
Soorten	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene reserves - Bestemming reserves 	<ul style="list-style-type: none"> - Verplichtingen, verliezen, risico's - Onderhouds egalisatievoorzieningen - Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwending.

3. Reserves

3.1 Wetgeving

Reserves zijn bestanddelen van het eigen vermogen die zijn ontstaan door bestemming van overschotten of planmatig zijn bestemd. In het BBV is het volgende over reserves opgenomen:

Artikel 43 BBV:

1. *In de balans worden de reserves onderscheiden naar:
  - a. *de algemene reserve;*
  - b. *de bestemmingsreserves.**
2. *Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de Gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.*

3.2. Functies

Reserves kunnen de volgende functies hebben:

1. *Bufferfunctie*

Dit is de belangrijkste functie van het eigen vermogen. De algemene reserve dient als buffer om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen. Deze functie heeft een sterke relatie met het weerstandsvermogen op basis van de risico-inventarisatie.

2. *Financieringsfunctie*

Reserves kunnen worden gebruikt als eigen financieringsmiddel, omdat ze onderdeel uitmaken van het totale vermogen van de gemeente. De reserve kan worden aangewend als intern financieringsmiddel voor de kapitaallasten van investeringen. In dit geval worden gedurende de levensduur van de investeringen structureel gelden aan reserves onttrokken ter dekking van de kapitaallasten van investeringen in de exploitatie.

Indien de investeringen hoger zijn dan de beschikbare middelen, kan er ook externe financiering worden aangetrokken.

3. *Bestedingsfunctie*

Reserves die bestemd zijn voor een bepaald doel (bijvoorbeeld een project) hebben een bestedingsfunctie. De aanwending hiervan heeft een incidenteel karakter.

3.3 Uitgangspunten instellen, mutaties en opheffen van reserves

De uitgangspunten voor het instellen en wijzigen van reserves, de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en het opheffen zijn als volgt:

- a. het instellen of opheffen van een (bestemmings)reserve moet altijd via een raadsbesluit plaatsvinden;
- b. de bestemming van een (bestemmings)reserve kan alleen via een raadsbesluit worden gewijzigd;
- c. in het raadsvoorstel voor het instellen van een nieuwe bestemmingsreserve wordt ingegaan op:
  1. Type en de functie van de reserve;
  2. De koppeling met het programma of taakveld;
  3. Het specifieke doel waarvoor de reserve wordt gevormd;
  4. De benodigde minimale omvang;
  5. De benodigde maximale omvang;
  6. Voeding. De omvang en de wijze van stortingen;
  7. Bestedingswijze. De omvang en de wijze van onttrekkingen;
  8. De financiële onderbouwing;
  9. De einddatum. Wanneer de reserve niet meer nodig is en kan worden opgeheven.
- d. de benaming van nieuwe of te wijzigen bestemmingsreserves moet duidelijk zijn, waarbij het doel van de reserve tot uitdrukking komt;
- e. de dotatie en onttrekkingen aan de (bestemmings) reserves vinden altijd plaats via resultaatbestemming. In de jaarrekening mogen alleen de daadwerkelijk gemaakte kosten aan de reserve worden onttrokken, tot maximaal het begrote bedrag;
- f. indien er bij een raadsvoorstel dekking wordt gevraagd middels een reserve wordt er vermeld of de stand van de reserve toereikend is.

4. Voorzieningen

4.1. Wetgeving

In het BBV is het volgende over voorzieningen opgenomen:

Artikel 44 BBV:

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:
  - a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten;
  - b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
  - c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
  - d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.
2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.
3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Artikel 45 BBV:

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

4.2. Functies

Voorzieningen kunnen de volgende functies hebben:

1. *Verplichtingenfunctie*

Een voorziening heeft een karakter van een verplichting die de gemeente is aangegaan en waarvoor de benodigde middelen beschikbaar moeten zijn (bijvoorbeeld voor pensioenen wethouders)

2. *Egalisatiefunctie*

Pieken en dalen van kosten en opbrengsten worden opgevangen voor een gelijkmatige verdeling hiervan over een aantal begrotingsjaren. Dit gebeurt vooral om ongewenste schommelingen in de exploitatie te voorkomen (bijvoorbeeld door groot onderhoud en de kostendekkende dienstverlening zoals afval, begraafplaatsen en riolering.).

4.3. Uitgangspunten instellen, mutaties en opheffen van voorzieningen

De uitgangspunten voor het instellen en het wijzigen van voorzieningen en de toevoegingen en onttrekkingen aan voorzieningen zijn als volgt:

- a. Het instellen van, het doen van stortingen in en onttrekkingen aan een verplichte voorziening is een bevoegdheid van het college. De raad dient de betreffende lasten wel te autoriseren via de programmabegroting;
- b. Verplichte voorzieningen zijn:
  1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
  2. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
  3. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar;
  4. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in BBV artikel 35, eerste lid, onder b;
  5. voorzieningen die op basis van BBV art. 44 lid 2 worden gevormd voor 'van derden verkregen middelen' die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.
- c. Het instellen van, het doen van stortingen in en onttrekkingen aan een niet verplichte voorziening is een bevoegdheid van de raad. Niet verplichte voorzieningen zijn egalisatievoorzieningen zoals bedoeld in art 44 lid 1 BBV. Hier ligt meestal een meerjarenplan aan ten grondslag, waar de raad inhoudelijk over kan beslissen, zoals het onderhoudsniveau.
- d. het doel van een voorziening kan niet door de raad worden gewijzigd;
- e. voorzieningen mogen niet negatief staan. De betreffende voorziening dient ten laste van de exploitatie op het noodzakelijke peil te worden gebracht;
- f. de benaming van de nieuwe voorziening moet duidelijk zijn, waarbij het doel van de voorziening tot uitdrukking komt;
- g. wanneer een risico niet goed is in te schatten (de kans en de omvang), dan kan er geen voorziening worden getroffen. In dat geval wordt een risico-inschatting gemaakt bij de bepaling van het aan te houden weerstandsvermogen en wordt het risico verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen;
- h. is de omvang van de verplichting goed in te schatten, dan is geen voorziening toegestaan, maar dient een schuld te worden opgenomen;
- i. stortingen en onttrekkingen ten laste van onderhoudsvoorzieningen vinden alleen plaats aan de hand van de vastgestelde meerjaren(onderhouds)plannen. Onttrekkingen voor onderhoud wat niet is opgenomen in het meerjaren(onderhouds)plan, kunnen alleen via een raadsvoorstel plaatsvinden;
- j. bij bestaande onderhoudsvoorzieningen (ex art 44 lid 1c BBV) dient er een recent beheerplan te zijn. Onder recent beheerplan wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar.

5. Reserves en voorzieningen in de P&C cyclus

Programmabegroting

Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting worden de reserves en voorzieningen integraal beoordeeld en worden de meerjarige uitgaven en inkomsten geactualiseerd. Een meerjarig overzicht van het gespecificeerde verloop wordt opgenomen in de programmabegroting in het onderdeel financiële begroting: uiteenzetting financiële positie. Daarnaast wordt ook opgenomen het doel van de reserves en voorzieningen, de toevoegingen en de onttrekkingen gedurende het jaar. Dit conform BBV artikel 54 en 55.

Mutaties op reserves vereisen de instemming van de gemeenteraad. De gemeenteraad keurt met het vaststellen van de begroting de voorgenomen onttrekkingen en stortingen in de reserves goed.

Via een apart beslispunt wordt de gemeenteraad gevraagd een besluit te nemen voor de instelling van de nieuwe reserve of voorziening. Ook het opheffen van een reserve of voorziening vindt plaats met een apart beslispunt in het raadsbesluit.

Bestuur rapportages

Tussentijdse wijzigingen op reserves en voorzieningen worden gerapporteerd in de voor- en najaarsnota voor de bijstelling van de begroting. Na goedkeuring door de gemeenteraad wordt de begroting hierop aangepast. Wijzigingen op reserves of voorzieningen van meer dan € 25.000 worden toegelicht.

Jaarrekening

In de jaarrekening wordt in de toelichting op de balans per reserve en per voorziening het verloop gedurende het jaar weergegeven. Daarnaast wordt het doel van elke reserve en voorziening, de toevoegingen en de onttrekkingen en de afwijkingen realisatie ten opzichte van de raming toegelicht. Door de vaststelling van de jaarrekening door de gemeenteraad vindt vaststelling plaats van de gerealiseerde onttrekkingen en stortingen in reserves en voorzieningen.

Weerstandsvermogen

De algemene reserve en de algemene reserve grondbedrijf zijn een onderdeel van de berekening van de weerstandscapaciteit. De overige reserves worden niet meegenomen in de bepaling van het weerstandsvermogen, omdat hier een bestemming aan ten grondslag ligt. In de begroting en in de jaarrekening wordt in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing het weerstandsvermogen bepaald op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de mogelijke risico's. Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit is maatwerk per gemeente. Het beleid in deze wordt vastgesteld in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen.

6. Analyse reserves

6.1 Overzicht reserves

In onderstaande tabel worden alle reserves van de gemeente Leusden weergegeven. De bedragen zijn gebaseerd op de begroting 2024, welke medio 2023 is opgesteld.

Er wordt bij deze actualisatie voorgesteld om vijf reserves en drie deelreserves op te heffen.

Vervolgens bij twee reserves ter dekking van kapitaallasten het saldo passend te maken bij de geactualiseerde onderbouwing. Bij twee reserves wordt voorgesteld de naam van de reserve beperkt aan te passen. Het financieel effect is een verschuiving van € 2,4 miljoen naar de algemene reserve. De voorgestelde mutaties worden hierna toegelicht.

In de meerjarenbegroting 2024-2027 pagina 110 is het meerjarig verloop per reserve zichtbaar.

Nr. Mutatie	Soort	Bedrag x € 1.000	Voorstel	Mutatie x € 1.000
	Algemene reserves:			
1	Algemene reserve basisdeel	11.168	Handhaven Naam wijzigen	
	Algemene reserve grondbedrijf	758	Handhaven	
2	Algemene reserve toevoeging exploitatie	195	Opheffen	-195
3	Algemene reserve flexibel inzetbaar	110	Opheffen	-110
4	Algemene reserve met aangewezen bestemming	2.229	Handhaven Naam wijzigen	
4a	- beheer en onderhoud Schammer	1.238	Opheffen	-1.238
4b	- egalisatie bouwleges	2.718	Opheffen	-2.718
4c	- vrijval voorziening wethouderspensioen	456	Opheffen	-456
	Bestemmingsreserves:			
	Reserve kapitaalslasten economische nut	5.072	Handhaven	
5	Reserve kapitaalslasten maatschappelijk nut	15.555	Handhaven Saldo verlagen	-1.356
6	Reserve kapitaalslasten Onderwijshuisvesting	859	Handhaven Saldo verhogen	+5.500
	Reserve vervangingsinvesteringen openbare ruimte	216	Handhaven	
	Reserve bovenwijkse voorzieningen	694	Handhaven	
	Reserve toekomstbestendige openbare ruimte	5.900	Handhaven	
7	Reserve starters- duurzaamheidsleningen	783	Opheffen	-783
8	Reserve Sociaal Domein	169	Opheffen	-169
9	Reserve COVID-19	879	Opheffen	-879
	Bestemmingsreserve Oekraïne	2.067	Handhaven	
	Totale reserves	51.312		
10	Saldo			2.403

Mutatie 1: Algemene reserve basisdeel, naam wijzigen

Voorgesteld wordt om de naam te wijzigen naar “Algemene reserve”. Na de actualisatie in 2023 resteert bij de algemene reserves, alleen nog de “algemene reserve grondbedrijf”. De aanvulling “basisdeel” is dan niet meer nodig en maakt de doelstelling duidelijker.

Mutatie 2: Algemene reserve toevoeging exploitatie opheffen

Deze reserve had in het verleden een dekkingsfunctie aan de exploitatie. Deze toevoegingen aan de exploitatie zijn gestopt in 2015. Momenteel is het ook niet meer gewenst incidentele middelen structureel in te zetten in de exploitatie. Door deze twee ontwikkelingen heeft deze reserve geen functie meer en wordt voorgesteld om deze reserve op te heffen.

Mutatie 3: Algemene reserve flexibel inzetbaar opheffen

Deze reserve is in 2004 ontstaan na een herschikking van reserves en voorzieningen. Het overschot is toen geparkeerd in deze extra algemene reserve met de gedachte om dit later alsnog te bestemmen. Het bedrag is in de afgelopen jaren besteed. Het huidige lage saldo maakt dat deze reserve geen functie meer heeft en daarom wordt voorgesteld deze reserve op te heffen.

Mutatie 4: Algemene reserve met aangewezen bestemming, naam wijzigen

Voorgesteld wordt om de naam te wijzigen naar “Reserve met aangewezen bestemming”. Deze reserve wordt gebruikt om diverse geormerkte incidentele middelen te parkeren op de balans, zodat op een later moment deze incidentele middelen kunnen worden benut. Voorbeelden hiervan zijn: middelen voor invoering omgevingswet, middelen voor de energietransitie, klimaat middelen/bouwagenda en diverse kleine taakmiddelen vanuit de circulaire voor het sociaal domein.

Mutatie 4a: Algemene reserve met aangewezen bestemming - Onderhoud Schammer opheffen

Voorgesteld wordt om het onderdeel “beheer en onderhoud Schammer” te laten vrijvallen. Dit deel in deze reserve met aangewezen bestemming had in het verleden een dekkingsfunctie voor de exploitatie. Dit incidentele bedrag werd ingezet om de structurele beheerkosten van de Schammer in de exploitatie af te dekken. Deze toevoeging aan de exploitatie is gestopt in 2022, vanwege gewenste striktere naleving van de BBV regelgeving op verzoek van de provincies. Hierdoor heeft dit deel van de reserve geen functie meer en kan vrijvallen.

Mutatie 4b: Algemene reserve met aangewezen bestemming - Egalisatie bouwleges opheffen

Dit deel in deze reserve met aangewezen bestemming had in het verleden als doel om schommelingen in de bouwleges op te vangen. Hiermee ontstaat ook een situatie dat incidentele middelen kunnen worden ingezet om lagere structurele inkomsten, dan begroot, in de exploitatie aan te vullen. Vanwege gewenste striktere naleving van de BBV regelgeving op verzoek van de

provincies kan deze reserve hiervoor niet meer worden ingezet. Om deze reden wordt voorgesteld deze reserve op te heffen. Hiermee ontstaat een gebruikelijke verwerking van de opbrengsten uit bouwleges. De benodigde middelen voor omgevingsvergunningen dienen in beginsel kostendekkend te zijn. In het geval van mee- of tegenvallers bij de kostendekkendheid van bouwleges worden deze verwerkt in het exploitatieresultaat in de jaarrekening of bij de voor- en najaarsnota. Het is de taak van de organisatie zo goed mogelijk te sturen op de balans tussen de uitgaven en inkomsten voor omgevingsvergunningen.

Mutatie 4c: Algemene reserve met aangewezen bestemming - vrijval voorziening wethouders pensioen opheffen

Dit deel in deze reserve met aangewezen bestemming is in 2021 ontstaan door een vrijval (een overschot) uit de voorziening wethouderpensioen te parkeren in deze reserve met als doel toekomstige tekorten op te vangen. Hiermee ontstaat ook een situatie dat incidentele middelen worden ingezet om structurele kosten in de exploitatie af te dekken. Vanwege gewenste striktere naleving van de BBV regelgeving op verzoek van de provincies kan deze reserve hiervoor niet worden ingezet. Hierdoor heeft dit deel van de reserve geen functie meer en kan worden opgeheven.

Mutatie 5: Reserve kapitaallasten maatschappelijk nut verlagen

Binnen deze reserve is een overschot ontstaan. Tot 2022 waren de stortingen voor de maatschappelijke investeringen gebaseerd op de begrote bedragen en de onttrekkingen (de afschrijvingslasten) op de daadwerkelijke uitgaven. De daadwerkelijke uitgaven waren meestal lager. Hierdoor is een overschot ontstaan. Deze werkwijze is vanaf 2022 aangepast. Nu zijn de stortingen en onttrekkingen gelijk aan elkaar en gebaseerd op de daadwerkelijke uitgaven. Dit conform de BBV regelgeving. Met deze actualisatie wordt voorgesteld het saldo van deze reserve passend te maken.

Mutatie 6: Reserve kapitaallasten onderwijs huisvesting verhogen

De bedragen in deze reserve zijn gebaseerd op de eerdere leerlingen prognose uit 2015. Bij de recente actualisatie in 2023 is de leerlingen prognose sterk gewijzigd. Dit betekent dat gemeente Leusden nu rekening moet houden met meer vierkante meters voor onderwijslocaties. Hierdoor ontstaat er een tekort van € 5,5 miljoen in deze reserve. Zie bijlage 2 voor een nadere toelichting.

Bij deze actualisatie van de reserve wordt voorgesteld om het saldo passend te maken aan de meest recente leerlingen prognose en de bijgaande behoefte aan onderwijshuisvesting.

Een alternatief om deze kosten te deken is de jaarlijkse storting in de reserve te verhogen.

Hierdoor nemen de exploitatiekosten echter toe. Met de tekorten vanaf 2026 is het vooruitzicht is dit een minder aantrekkelijk alternatief. Daarbij zijn de middelen voor meer onderwijslocaties de komende jaren al nodig. Met een gemiddelde jaarlijkse hogere storting is de reserve niet op tijd toereikend. Dit maakt het noodzakelijk de reserve in één keer aan te vullen. Gezien de wettelijke plicht is er nagenoeg geen beleidsvrijheid in deze situatie.

Mutatie 7: Reserve starters- en duurzaamheidsleningen opheffen

Ten tijde dat gemeente Leusden de starters- en later de duurzaamheidsleningen ging faciliteren is gelijktijdig een zelfde risicobedrag in deze bestemmingsreserve gestort. Het risicoprofiel is echter bijzonder laag, omdat deelnemers getoetst worden op hun inkomen en het te lenen bedrag gemaximeerd is. Het lage risicoprofiel wordt ook onderstreept, omdat sindsdien geen gebruik is gemaakt van de reserve om risico's op te vangen. Dit beperkte risico is nu ook onderdeel van de concern brede risico-inventarisatie en het gewenste weerstandvermogen. Hierdoor heeft deze risicoreserve geen functie meer en kan worden opgeheven.

Mutatie 8: Reserve sociaal domein opheffen

Bij de decentralisatie van het sociaal domein in 2015 is deze reserve ingesteld om de tijdelijke transformatiekosten af te dekken. Al vrij snel is de reserve ook ingezet om tekorten op te vangen binnen het sociaal domein. In dit geval worden incidentele middelen ingezet om structurele kosten af te dekken, maar gezien de gewenste striktere naleving van de BBV regelgeving op verzoek van de provincies kan deze reserve hiervoor niet worden ingezet.

Momenteel wordt de reserve gezien als een risicoreserve, echter zijn de risico's binnen het sociaal domein reeds onderdeel van de concern brede risico-inventarisatie en het gewenste weerstandvermogen. Hierdoor heeft deze risicoreserve geen functie meer en kan worden opgeheven.

NB. In de begroting 2024 is reeds een onttrekking van € 169.400 opgenomen. Bij de najaarsnota 2023 wordt voorgesteld om het restbedrag in 2023 € 247.500 te onttrekken voor de implementatiekosten nieuwe zorgaanbieder. Dit bedrag is in mindering gebracht op het bedrag in de tabel op pagina 11. Door deze twee onttrekkingen zijn de middelen geheel benut.

Mutatie 9: Reserve COVID-19 opheffen

Tijdens de corona crisis heeft gemeente Leusden via het Rijk diverse middelen ontvangen om nadelen van de corona crisis op te vangen. Het overschot is tijdelijk geparkeerd in deze afzonderlijke reserve om nakomende risico's door de corona crisis op te kunnen vangen. Inmiddels is de corona crisis voorbij en zijn de risico's sterk afgenomen, waardoor deze reserve geen functie meer heeft en kan worden opgeheven. Het risico van een pandemie wordt opgenomen in de concern-brede risico-inventarisatie.

Mutatie 10: Het saldo toevoegen aan de algemene reserve

Het netto saldo van bovenstaande wijzigingen is € 2,4 miljoen. Er wordt voorgesteld dit bedrag toe te voegen aan de algemene reserve.

Mutatie 11: Toekomstige onttrekking ten laste van de algemene reserve

Bij de reserves corona en sociaal domein zijn drie toekomstige onttrekkingen begroot. Doordat het saldo van deze reserves wordt overgeheveld naar de algemene reserve, wordt voorgesteld deze toekomstige onttrekkingen in 2024 en 2025 ten laste te brengen van de algemene reserve. Dit betreft de onderstaande onttrekkingen:

Toekomstige mutatie	2024	2025
Reserve Sociaal Domein (implementatiekosten nieuwe zorgaanbieder - RV 128096, 9-11-23)	-169.400	
Egalisatie reserve COVID-19 (pilot budgetbeheer/schuldsanering - RV 57605, 15-12-22)	-30.000	-43.000

7. Analyse voorzieningen

7.1 Overzicht voorzieningen

In onderstaande tabel worden alle voorzieningen van de gemeente Leusden weergegeven. De bedragen zijn gebaseerd op de begroting 2024, welke medio 2023 is opgesteld.

Er wordt bij deze actualisatie voorgesteld om 3 voorzieningen op te heffen. Deze hebben geen financieel effect. De mutaties worden hierna toegelicht.

In de meerjarenbegroting 2024-2027 pagina 110 is het meerjarig verloop per voorziening zichtbaar.

Nr. mutatie	Soort	Bedrag x € 1.000	Voorstel	Mutatie x € 1.000
	Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's:			
	Voorziening afgesloten complexen	23	Handhaven	
1	Voorziening De Biezenkamp	0	Opheffen	0
	Voorziening voormalig personeel	6	Handhaven	
2	Voorziening verlofsaldo's	0	Opheffen	0
	Voorziening pensioenen wethouders	2.415	Handhaven	
	Voorziening afgesloten complexen	23	Handhaven	
	<i>Subtotaal</i>	2.443		
	Onderhoudsegalisatievoorzieningen:			
	Voorziening egalisatie wegbeheer deklagen	1.424	Handhaven	
	Voorziening egalisatie wegbeheer elementen	453	Handhaven	
	Voorziening egalisatie waterbeheer	500	Handhaven	
	Voorziening egalisatie gebouwenbeheer	1.213	Handhaven	
	Voorziening egalisatie sportterreinen	0	Handhaven	
	Voorziening egalisatie groenbeheer	115	Handhaven	
	<i>Subtotaal</i>	3.704		
	Van derden gekregen middelen met specifiek bestedingsdoel:			
	Voorziening egalisatie rioolbeheer	2.276	Handhaven	
	<i>Subtotaal</i>	2.276		
	Bijdrage aan vervangingsinvesteringen waarvoor heffing wordt geheven:			
	Voorziening egalisatie tarieven heffing afval en reiniging	124	Handhaven	
3	Voorziening Masterplan Princenhof (bijdragen van derden)	0	Opheffen	0
	<i>Subtotaal</i>	124		
	Totaal voorzieningen	€ 8.548		
	Saldo wijzigingen			0

Mutatie 1: Voorziening De Biezekamp opheffen

Het project de Biezenkamp is afgerond. De voorziening is niet meer nodig.

Mutatie 2: Voorziening Verlofsaldo's opheffen

Conform artikel 44 lid 3 BBV mogen er geen voorzieningen meer worden gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbare volume, zoals vakantiegelden. Deze kosten dienen opgenomen te worden in de lopende exploitatie. De voorziening is hierdoor niet meer nodig.

Mutatie 3: Voorziening Masterplan Princenhof opheffen

Op verzoek van de accountant en conform BBV regelgeving dienen bijdragen van derden als schuld te worden geboekt. Dit is reeds aangepast bij de jaarrekening 2022. De voorziening is onverhoopt onjuist ingesteld en is niet meer nodig.

Bijlage 1: relevante artikelen uit Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

Uit paragraaf 4.5.5: Vaste Passiva

Artikel 41

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden, met een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Artikel 42

1. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.
2. Het in het eerste lid bedoelde resultaat wordt afzonderlijk opgenomen als onderdeel van het eigen vermogen.

Artikel 43

1. In de balans worden de reserves onderscheiden naar:
  - a. de algemene reserve;
  - b. de bestemmingsreserves.
2. Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan provinciale staten respectievelijk de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Artikel 44

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:
  - a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
  - b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
  - c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
  - d. De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b.
2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.

3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Artikel 45

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Uit paragraaf 4.5.7: Toelichting op de balans

Artikel 54

1. In de toelichting op de balans worden de aard en reden van elke reserve en de toevoegingen en onttrekkingen daaraan toegelicht.
2. Per reserve wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de toevoegingen of onttrekkingen uit hoofde van het voorgaande boekjaar;
  - c. de toevoegingen of onttrekkingen bij het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening;
  - d. de verminderingen in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd;
  - e. het saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

Artikel 55

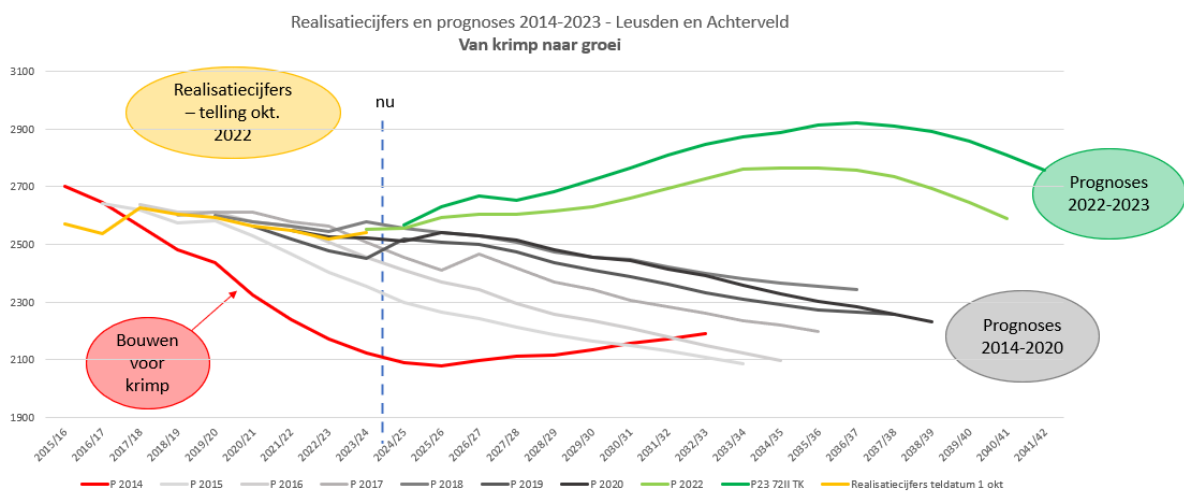
1. In de toelichting op de balans worden de aard en reden van elke voorzieningen, bedoeld in artikel 44 en de wijzigingen daarin toegelicht.
2. Per voorziening wordt het verloop gedurende het jaar in een overzicht weergegeven. Daaruit blijken:
  - a. het saldo aan het begin van het begrotingsjaar;
  - b. de toevoegingen;
  - c. ten gunste van de rekening van baten en lasten vrijgevallen bedragen;
  - d. de aanwendungen;
  - e. saldo aan het einde van het begrotingsjaar.

Bijlage 2: toelichting verhogen reserve kapitaallasten onderwijshuisvesting

De bedragen in de reserve onderwijshuisvesting zijn op dit moment gebaseerd op het Strategisch Integraal Huisvestingsplan Leusden voor onderwijshuisvesting (SIHPL) uit 2015. Hierbij is rekening gehouden met (ver)nieuwbouw van de 7 “niet-multifunctionele-centra” scholen in Leusden en Achterveld en, volgens de meerjarenprognose van destijds, met leerlingenkrimp. Deze krimp heeft echter niet doorgezet.

Uit de meest recente leerlingenprognose uit 2023 is gebleken dat de gemeente Leusden op korte en lange termijn kampt met een tekort aan onderwijshuisvesting. Het ruimtetekort kan nu al niet worden opgevangen binnen de beschikbare gebouwen, laat staan op langere termijn.

Daarnaast laat de meerjarenprognose groei zien. Oorzaken hiervan zijn woningbouwplanning in de verschillende spreidingsgebieden (Leusden-Kern, Leusden-Zuid en Achterveld) en de trek van gezinnen van de randstad naar omliggende gemeenten. Daarnaast is het aantal taalklassen fors gegroeid wegens de komst van statushouders en Oekraïense vluchtelingen.

* bij de prognose van 2023 is rekening gehouden met een behoud van aantal taalklassen op huidig niveau.

Uit een analyse van de ruimtebehoefte en capaciteit van onderwijshuisvesting voor de komende 15 jaar, is gebleken dat er behoefte is aan extra permanente onderwijsruimte en een additionele flexibele schil. Hiermee kan de voorziene groei in leerlingenaantallen worden opgevangen. Deze behoefte is er voor alle spreidingsgebieden in de gemeente Leusden. Het realiseren van deze extra onderwijsruimte vraagt in ieder geval om een onvoorziene investering op korte termijn in de spreidingsgebieden Leusden-Kern en Leusden-Zuid. Dit betreft een extra onderwijslocatie en een uitbreiding van onderwijsruimten in Leusden-zuid, hierbij is rekening gehouden met de te verwachten leerlingengroei vanuit de aanstaande wijk Tabaksteeg-zuid.

Naast een investering in meer vierkante meters is de gemeente ook verantwoordelijk voor de bekostiging van de eerste inrichting en tijdelijke huisvesting.

Na de vaststelling van het SIHPL in 2015 is er een aantal ontwikkelingen geweest waarvan de financiële gevolgen nog niet in de reserve waren verwerkt. Dit betreft o.a. de renteontwikkeling en de actualisering van de VNG Normbedragen tot niveau 2024, een ophoging met in totaal 12,7%. Deze is nu ook toegepast.

Op basis van de ramingen ontstaat er een tekort van **5,5 miljoen** in de reserve onderwijshuisvesting. Dit betreft een eenmalig inhaaleffect naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen. Het is niet nodig de jaarlijkse dotatie aan de reserve te verhogen. Bovenstaande ontwikkelingen worden in 2024 in het SIHPL verwerkt, zodat het SIHPL en de financiën weer in balans zijn. De leerlingenprognose en de reserve onderwijshuisvesting wordt over 5 jaar weer geactualiseerd. De concrete investeringsvoorstellen worden te zijner tijd aan de raad voorgelegd.

N.B. Voor spreidingsgebied Achterveld is o.b.v. het SIHPL reeds een investering opgenomen voor nieuwbouw in 2029/2030. De komende jaren zal de leerlingengroei gemonitord worden om te bezien of er nog een additionele investering nodig is.